

ARHIVA +

Južna strana (VII): Sluge pokorne i profitabilne

Emir Imamović Pirke

uto, 30/09/2025 - 10:55

Prizor iz Zadra

Foto: HINA/Zvonko KUCELIN

„Zašto Srbi stalno prosvjeduju i zašto Hrvati šute?“, upit je iz naslova kolumne Borisa Rašete koju ovaj novinar i izuzetno produktivni publicist objavljuje na portalu tjednika „Express“.

Iz južnjačke perspektive pitanje bi moglo glasiti: Zašto Španjolci, Talijani, Nizozemci, Grci, Portugalci... stalno prosvjeduju i zašto Hrvati šute?

„Jako sam umorna od toga što sam smetnja u vlastitom gradu. Rješenje je predložiti radikalno smanjenje broja turista u Barceloni i osloniti se na drugi ekonomski model koji donosi prosperitet gradu“, riječi su Eve Vilaseca iz Barcelone, sudionice ovogodišnjih prosvjeda na kojima su nezadovoljni građani uzvikivali: "Tebi praznici, meni bijeda". "Masovni turizam ubija grad", "Njihova pohlepa nam donosi propast", pisalo je na transparentima koje su nosili.

Ništa drugačije nije bilo ljeta 2025. ni u Ibizi, Malagi, Palma de Mallorci, San Sebastianu i Granadi, a malo jeste u Genovi, Napulju, Palermu, Milanu i Veneciji gdje se stanovništvo pobunilo protiv onoga što izgleda kao ostvarenje vlažnog sna hrvatskih turističkih stratega: izgradnje još dva hotela sa oko 1.500 kreveta.

Buna žrtava turizma nije sezonski hir, sasvim suprotno, kao što nije, kako piše britanski „Daily Mail“, bez posljedica: „Beach barovi, iznajmljivači suncobrana i organizatori vodenih aktivnosti na Mallorci zabilježili su u srpnju pad prometa od oko 20 posto u odnosu na prošlu godinu. Iz Udruge koncesionara i operatora usluga na javnim plažama Mallorce (Adopuma) poručuju da sve oštrija retorika protivnika turizma ozbiljno ugrožava otočno gospodarstvo. Predsjednik udruge, Onofre Fornes, dodaje da su za lošije rezultate odgovorne 'neodgovorne negativne poruke protiv turizma'“.

„Hrvatska i Srbija povijesno su se oblikovale u dva posve različita mentaliteta. Srbi su stoljeća proveli pod osmanskim vladavinom, u kojoj su se pobune rješavale topuzima, sabljama, kuburama i kopljima, a Hrvatska je formirana u Habsburškoj Monarhiji, Austro-Ugarskoj, gdje su problemi rješavani paragrafima“, piše Rašeta u kolumni čiji smo naslov citirali i koju završava ovim riječima: „Masovni prosvjedi Hrvatsku bi samo gurnuli u tumananje po mraku, u kojem svjetlo ne vide ni najoptimističniji“.

To što nema masovnih, ipak ne znači da povremeno nema, kakvih-takvih, građanskih prosvjeda. „Upravo sam u ovom parku na Savici prije nekoliko tjedana objavio kandidaturu za zagrebačkog gradonačelnika. Nije to bilo slučajno jer je ovaj park postao simboličko mjesto pobjede građana nad samovoljom gradonačelnika. Upravo su građani uspjeli objasniti to da se Crkva u ovom parku ne može graditi. Prije svega želimo otvoriti prostor građanima da suodlučuju u onim stvarima koje ih se tiču. To uostalom i jest bit demokracije. Konkretno, problem uređenja parka na Savici primarno je stvar ljudi koji žive u tom kvartu. Na njima je da odluče o tome kako će izgledati park, a ne gradonačelnik, gradska Skupština i navodno neki nezavisni stručnjaci“. Tako je govorio Tomislav Tomašević 2017. godine, na početku procesa tranzicije iz aktiviste u gradonačelnika Zagreba.

Crkva na Savici ipak će se graditi, ali to za ovu priču nije naročito važno. Bitnije je, naime, to što se građani i građanke Zagreba povremeno bune: protiv izgradnje one Horvatinčićeve zgrade na Cvjetnom na koju su se svi već dva puta navikli, smrada sa Jakuševca ili, evo, nasilja u Dubravi.

Ne može se to, nema ni potrebe ni razloga, uspoređivati sa srpskom spremnošću da se svako malo, ali u što većem broju, nogama šamara asfalt, kao što se ni lagano buđenje nezadovoljnih Dalmatinaca ne može usporediti sa onim što u europskim turističkim destinacijama organizira koalicija Južna Europa protiv pretjeranog turizma.

Tri su se puta ove godine pobunili na hrvatskoj obali: u mjestu Igrane, u Drveniku Velom i na otoku Ošljaku kod Zadra, samo što prva pobuna nema veze sa turizmom, već sa rasprodajom famozne svete didovine – čija svetost opada sa rastom cijena nekretnina i građevinskog zemljišta - na kojoj se novi vlasnici ponašaju upravo tako, dakle kao vlasnici, samo povremeno još i bahato i nasilno.

„Nije ovo prvi incident koji su Poljaci napravili. To nije dernjava, već režanje, kričanje, divljanje jet skijevima, pijančevanje usred bijelog dana, glasna glazba i tjeranje domaćih ljudi s plaže s pojašnjenjem da je sve to njihovo. Uvijek je dernek u nekoj drugoj njihovoj kući u kojoj ih boravi oko 70, a nitko nigdje nije prijavljen jer tu bude ljudi različitih nacija i nisu to samo prijatelji. Lani i preklani su mještani zbog divljanja Poljaka policiju zvali najmanje 50 puta jer se pijani deru, sve nas maltretiraju i ekstremno su bahati. Ali policija bi nam uvijek rekla da video snimke s mobitela nisu nikakav dokaz. Evo i nedavno su dovezli jahtu dugu 18 metara i vrijednu 1,8 milijuna eura, ali nakon što su gazdin sin i prijatelj završili u zatvoru, rečeno je da je sutra odvoze natrag. Gazda po Igranima šeta s torbom punom eura i moli ljude da mu prodaju kuće pored mora. A kamionom u skladište dovezu hektolitre pića iz Poljske i kod nas ne potroše ni

centa, a ne plaćaju ni poreze na apartmane koje iznajmljuju", rekli su žitelji Igrana za „Slobodnu Dalmaciju“ nakon što je od posljedica premlaćivanja smrtno stradao Nikša Šodan (67). Taj je zločin okarakteriziran kao ubojstvo iz nehaja, a osumnjičena su dva Poljaka iz kuće odmah do Šodanove.

„Područje pripada ekološkoj mreži Natura 2000 jer se radi o zaštićenom staništu posidonije i periske (pluća mora). Kao posljedica masovnog turizma život lokalnog stanovništva u uvali Krknjaši postao je nemoguć. Tijekom ljetnog perioda dnevno se sidri i preko 150 jedrilica, katamarana, motornih plovila i izletničkih plovila te party brodova što značajno opterećuje taj vrlo osjetljiv ekosustav. Broj posjetitelja kreće se oko 1500 dnevno, što je s obzirom na veličinu uvale neprihvatljivo“, napisali su u peticiji stanovnici Drvenika Velog, zatraživši da se njihova „Plava laguna“ – kako se uvala zbog zbilja fascinantne ljepote često naziva – proglasi Značajnim krajobrazom: mjestom u kojem su „dopušteni zahvati i djelatnosti koje ne narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen“.

Neusporedivi su, naravno, dalmatinski prosvjedi s onima u Barceloni i Veneciji kojima je, što je gotovo paradoksalno, po stanju kolektivne svijesti najbliži najmanji naseljeni otok u Hrvatskoj - Ošljak kod Zadra koji domaćini nazivaju i Lazaretom.

Na 0,3 četvorna kilometra – Donji grad u Zagrebu kao teritorijalno najmanja gradska četvrt, ima površinu od 5,1 četvornog kilometra – živi formalno 35, a stvarno oko tek 15 ljudi i oni su u kolovozu blokirali luku kako bi spriječili dolazak brodova s poludnevnim turistima kojih u prosjeku – turista, ne brodova – bude oko 600.

Tih šest stotina duša može, a da i ne osjeti, progutati veliki zagrebački trgovački centar, ali je istih tih šest stotina duša poput prirodne nepogode za otočić koji za njih nema ama baš ništa osim plaža i mora, dakle ni restorana, ni barova, ni sanitarne infrastrukture, pa ni kanti za smeće.

Ništa od toga ne smeta onima što su odmor u, najčešće, Zadru, odlučili obogatiti izletom do otočića na kojem nije rijedak slučaj da turist u potrazi za WC-om uđe u nečiju kuću.

Mještanima, međutim, itekako smeta, pa su, parafrazirajući istomišljenike iz Barcelone, poručili: „Vama zabava, nama agonija“.

„U Hrvatskoj imamo spiralu na djelu. Relativno mala primanja u usporedbi s EU, pa je renta zato jako primamljiva, jer je to relativno jednostavan biznis, a u zemlji lijepoj kao Hrvatska i siguran biznis, barem u ljetnim mjesecima. Tako će i ostati sve dok ne pretjeramo i cijenama i brojem turista koji mjestimice stvaraju nesnosne gužve. Ruku u ruku s time je išlo desetljeće povijesno niskih kamata, što je broj apartmana i općenito cijene nekretnina gurnulo gore, i mnogi su izvisili koji nisu uskočili na taj vlak rentanja. Iako sam žestok protivnik apartmanizacije, s individualnog ekonomskog stajališta ne mogu nikome reći da to nije dobra ideja u uvjetima koje imamo. Rekao bih da se još uvijek učimo tržišnoj ekonomiji. Umjesto da smo individualnog čovjeka stavili u središte, u središte smo stavili individualnu zaradu koja se zbraja u bolje ekonomske indikatore, ali i koja ide direktno na štetu ostatku društva koji nemaju riješeno stambeno pitanje. Totalno je promašeno brojati svako noćenje i korespondirajuće primitke dok s druge strane ne pratimo društvene troškove koji nastaju zbog takvog nekontroliranog rentijerstva. Ako gledamo Hrvatsku kao 'poduzeće', onda trenutno imamo situaciju da se veselimo prihodima od rentijerstva, a troškove koje generira ni ne gledamo“, kazao je u razgovoru za Index prof.dr.sc Josip Mikulić s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Mikulić je zapravo objasnio zašto se na obali stoički podnosi sve što sa masovnim turizmom ide, od visoke cijene stanovanja do piva od pola litra za pet eura. Jednostavnije kazano: prevelik broj ljudi

ima neku korist od turizma, a oni koji zbog njega ne mogu razmišljati o vlastitom stanu, ma i o unajmljenom na duže vrijeme, malobrojniji su ili tiši, a najčešće oboje. Zato će se na Visu ili u Primoštenu pobuniti protiv pripajanja mjesnog vodovoda nekom susjednom, u Igranama zbog nasilja, ali neće, osim na Ošljaku, zbog masovnog turizma i investicija koje će ga nastaviti omasovljivati.

Vjera u - kako je naziva splitski novinar, pisac i filmolog, Jurica Pavičić – treću dalmatinsku utopiju još je uvijek dovoljno čvrsta, dok su prihodi od nje i dalje dovoljno veliki da se ignorira trend laganog pada broja gostiju i noćenja, te posljedičnog iznosa izvanpansionske potrošnje, kao i štete koju turizam donosi malim mistima i velikim gradovima, prekrasnim uvalama, otocima i otočićima. Kao i obično, kada se neželjene posljedice više ne bude moglo ne vidjeti bit će kasno, pa će mogući građanski bunt biti tek očajničko lajanje na Mjesec. Još jedno u povijesti regije u kojoj se, bez obzira na nagomilano povijesno iskustvo, uporno nada da nikada ništa neće poći po zlu.

Serijal tekstova iz novinarskog projekta "Južna strana" realizira se u okviru projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije za 2025.

najnovije

uto, 30/09/2025 - 10:00

U Europi se godišnje baci hrane u vrijednosti od 130 milijardi eura

pet, 26/09/2025 - 15:42

Možemo pokrenuo peticiju za priznanje Palestine

pet, 26/09/2025 - 12:37

Završilo drugo izdanje Zagrebačkih kvartova kulture: četrnaest kvartova, više od sto događanja, 300 izvođača i čak 30 tisuća posjetitelja

pet, 26/09/2025 - 12:27

Činjenice su najveći neprijatelj utjehe

pet, 19/09/2025 - 12:49

Teorija balegarskog klečanja: Pune dvije godine poslije

pet, 19/09/2025 - 12:01

Europski Zagreb i duga mračna noć uokolo

čet, 18/09/2025 - 13:26

Aktivist romskog civilnog društva Siniša-Senad Musić o školovanju Roma: Romski kult nevinosti ubire jako visoku cijenu

uto, 16/09/2025 - 15:08

Uz studentsku pobunu u Srbiji: Dva paradoksa, dva mita i jedna pobuna

uto, 16/09/2025 - 11:33

Problem za ponuđeno rješenje

pon, 15/09/2025 - 14:02

Farsa uvažavanja šovinističke farse

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa:
Nova cesta 115,

10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom
kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za

slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra

GDJE? www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije